

vosok, vegyészek, világítástechnikusok, mérnökök mutatkoznak be, de rokonszenves módon az iparos- és gyáros családok történetéből is ízelítőt kapunk.

A rendszerint rövid, közérthető tanulmányok egy részét maguk a lezármazottak írták; itt a visszaemlékezés, a családi kapcsolat hitelesítő ereje teszi érdekessé a kész munkákat, például az Entz, a Maderspach és a szepességi Klug család történetéről szóló tablókát. Máshol a gondos forráskutatás nyomán bontakozik ki előttünk például a 19. század egészét átfogó két nagy kémikus, Wágner Dániel és Wágner László munkássága, a két Zipernowksy villamosipari eredményei vagy a Juhász dinasztia sikertörténete a Gamma gyár felvirágoztatásában. Rendhagyó dinasztiaiak is akadnak: Kovács Mihály piarista szerzetes például fogadalma miatt nem vér szerinti dinasztia alapít, de tanítványai ma a legjelentősebb magyar számítástechnikusok és fizikusok közé tartoznak.

A *Tanulmányok a természettudományok, a technika és az orvoslás történetéből* egy cseppet sem hivalkodó, inkább szerény kiállítású, de nemzeti önismeretünkhöz, a magyar oktatás- és kutatástörténet, illetve a szélesebb körű nemzeti kultúrtörténet tanulmányozásához nélkülözhetetlen forrás, amely a gondos szerkesztők, Dr. Vámos Éva és dr. Vigyázó Lilly munkáját is dicséri. Fontos,

hogy a külföldi érdeklődők a tanulmányok angol nyelvű kivonatát is megtalálhatják a könyv végén.

Jelen kötet Beck Mihály vegyészprofesszor, a humoráról és kiváló oktatói munkájáról is ismert akadémikus tiszteletére jött létre, s csak remélhetjük, hogy a sorozatban idővel keménytáblás, nagyobb példányszámú, a sok lapozgatást jobban tűrő utódok követik. Ha Magyarország számára fontos a magyar innováció története, bizonyára így is lesz.

KÉPES GÁBOR

(Szerkesztette Vámos Éva és Vigyázó Lilly, Országos Műszaki Múzeum – Áron Kiadó, Budapest, 2005, 294 oldal, ármejjelölés nélkül)

KUN ISTVÁN:

Paloták a vadmacskásban ***Pillantás a munka alvilágára***

Politikusoktól, szakértőktől, különböző médiumokból árad az információ a munkaerőpiac gondjairól. Az embernek az az érzése, hogy szinte már mindenről hallott ebben a témában, de valahogyan a lényegét mégsem képes megérteni. Kun István szociográfiájában nemcsak a munka világának legális és kevésbé törvényes szegmenseit ismerhetjük

meg, nemcsak a hétköznapi valóság sok fontos apró részletét vehetjük sorra, hanem a kötet végére a nagy magyar munkaügyi rejtély is megoldódik. Már az is óriási eredmény volna, ha csak annyit kellene megállapítanunk, hogy elsődleges célját, az összefüggések feltárását sikerült elérnie, de szerzőnk azon túlmenően, hogy megmutatja a munkanélküliség, inaktivitás, fekete- és szürkemunka, napszámos életforma igazi mibenlétét, még sokkal több minderről is tájékoztatja olvasóját. S mindezt olyan mesterien szerkesztett gondolatvezetéssel, amely a tények és tapasztalatok fokozatos egymásra építésével vázolja fel az igazság meglehetősen szövevényes, mégis egyre inkább megérthető mozaikját. Ráadásul Kun István stílusa élvezetes, előadasmódja nemcsak szabatos, hanem szórakoztató is. A valóságot oly plasztikusan írja le, hogy az általa felkeresett számos helyszín s megannyi felszólaló szinte meglevenedik műve lapjain.

Abban, hogy remek könyv született, a szerző rutinja, újságírói kvalitásai mellett a legfontosabb szerepe a feltárt hatalmas életanyagnak van. Kun István nem sajnálta az időt, fáradtságot, s bizony a nem csekély anyagi ráfordítást sem, hogy saját szemével lássa, saját fülével hallja azt, ami érdekl. S bár igen helyesen

nem általánosságban vizsgálta választott témájának szövevényes világát, hanem jó realitásérzékkel egyetlen konkrét helyszínt, a Nyírséget igyekezett a maga sajátos szociografikus-riporter-publicisztikai módszereivel „átvilágítani”, így sem mutathat kevesebbet autójának kilométerórája, mint ha az országot járta volna be keresztül-kasul.

Szerzőnk elmegy mindenhová, ahol történik valami fontos, s oda is, ahol valamiért nem akar változni az élet, az istennek sem. Kifaggatja a hivatal embereit, de a munkaadók és munkavállalók tarka táborának sok-sok jellegzetes figuráját is. Mivel látott már életében nem egy élelmszer-feldolgozót belülről, s pontosan tudja, hogyan folyik a gazdálkodás és értékesítés a mezőgazdaságban a mai Magyarországon, nem nagyon lehet őt félrevezetni. Összetevő riportalanyainak szavait nemcsak egymással, hanem mindazzal, ami e témáról érdemben már megíródott. Így aztán megtalálja az elveszítettnek hitt munkáskezeket, s nem melleleg tökéletesen megcáfolja a romák munkakerüléséről szállongó előítéletes megjegyzéseket is. Következtetései nehezen vitathatók.

A Nyírség – sajnos – jó terepe a szociográfiának. Itt szinte minden baj és gond együttesen fellelhető. Csak néhány a súlyos tényekből: a



feketemunka végképp konzerválja a fejletlen technológiát a mezőgazdaságban, a napszámosok harmadrendű állampolgárokká válnak, rendszeres a szegény vidékeken élő cigányok éhezése, semmilyen érdek nem kényszeríti ki a járulék- és adófizetési szokások változását, a folyton panaszkodó önkormányzatok jó része elherdálja a közpénzeket, és még hosszan sorolhatnánk. Ami itt a problémákból megoldatlan marad, az holnap talán az ország más vidékein is felütheti a fejét. A sok felszínes és fölösleges információval bombázott olvasó pedig legalább ebből a remek könyvből megtudhatja, hogy mi is a valóság a munkanélküliek, az elmaradott vidékek és a magyar mezőgazdaság ügyében.

Az igazság feltárásához és kimondásához sok-sok munka, imponáló szakismeret, élettapasztalat meg intelligencia kell. Ám mindez nem elég, ha nincs az emberben civil kurázszi. Kun Istvánban van kelendő elszántság és bátorság ahhoz, hogy meg merjen szólalni a kicsinyes és önző magánérdekekkel szemben a köz javára. Sok erénye mellett könyve emiatt is megérdemli a figyelmet.

SZARKA KLÁRA

*(K.u.K. Kiadó, Budapest, 2005,
224 oldal, 1980 Ft)*

GÁL LÁSZLÓ:

„Csak a szépre...”
*Budapesti élet-képek az
1950-60-as évekből*

A nosztalgia nagy üzlet. Tíz, tizenöt éve is az volt, ma még inkább az. Az olvasók nosztalgiájára építeni egy könyv kiadását jó vállalkozásnak minősülhet, erre enged következtetni a Fekete Sas Kiadó nagyalakú, új képes albuma is, amely két évtized, az 1950-es és az 1960-as évek emlékét idézi föl a budapesti lakosok számára. „Ha valaki az időszakból arra következtetne, hogy itt a Kádár-korszak valamely vetületét láthatja, azt ki kell ábrándítanom. Az összeállítás nem a szocializmust, hanem gyermekkorunkat, ifjú éveinket idézi, az időbeli egybeesés, ha szomorú is, véletlen. Politikamentesen, már amennyire lehet, hisz a korszak levegője nem hagyott senkit érintetlenül, így néhol egy-egy utalás elkerülhetetlen, de direkt politikai indíttatás nincs vagy csak alig van a könyvben” – írja az előszóban a szerző. Az elmúlt idők ifjúságát idézi vissza ez a több mint kétszáz fekete-fehér kép; nem egy jobb világot, nem egy kedvezőbb rendszerét, hanem azokat az éveket, órákat vagy pillanatok, amelyeket az akkori fiatalok megélték, öltönyben és nyakendőben vagy az új divatnak megfelelően twistpulóverben, farmer-nadrágban.